

Radion COJOCARU,

doctor în drept, conferențiar universitar

șef al Catedrei „Științe penale” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

Andrei CAZACIOV,

asistent universitar al Catedrei „Științe penale”

a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,

master în drept,

ELEMENTE DE DREPT PENAL COMPARAT PRIVIND INFRAȚIUNEA DE ÎNCĂLCARE A DREPTULUI DE AUTOR ȘI A DREPTURILOR CONEXE

Rezumat

Infrațiunea de încălcare a drepturilor de autor și a drepturilor conexe este incriminată la art. 1851 C. pen. al Republicii Moldova, normă ce exprimă preocuparea legiuitorului nostru de a preveni această faptă prejudiciabilă prin mijloace juridico-penale. În prezenta lucrare autorii analizează infrațiunea de încălcare a dreptului de autor și a drepturilor conexe prin prisma metodei comparatiste de studiere a dreptului penal. În acest sens, autorii au analizat, pe de o parte, legislațiile penale ale unor state din spațiul UE (Germania, Polonia, România, Lituania etc.), iar pe de altă parte, din spațiul ex-sovietic (Rusia, Ucraina, Belarus, Kazahstan etc.).

Cuvinte-cheie: dreptul de autor, drepturi conexe, opere, exemplare de opere, fonograme etc.

Summary

Copyright and related rights infringement is incriminated in art. 1851 Criminal Code of the Republic of Moldova, norm which show that our legislation is concerned to prevent this prejudicial act by criminal means. In this study the authors analyzes the copyright and related rights infringement through the comparative method of study of criminal law. In this way, on the one hand authors studied criminal laws from EU (Germany, Poland, Romania, Lithuania etc.), and on the other hand, in the ex-Soviet space (Russia, Ukraine, Belarus, Kazakhstan etc.).

Keywords: copyright, related rights, work, copies of works, phonograms, etc.

Introducere. Cadrul incriminator național al infrațiunii de încălcare a dreptului de autor și a drepturilor conexe este situat la art. 1851 C. pen. al R. Moldova, amplasat în Capitolul V din Partea specială a C. pen. denumit Infrațiuni contra drepturilor politice, de muncă și alte drepturi ale cetățenilor.

Articolul este format din trei alineate. Primele două prevăd răspunderea penală pentru două infrațiuni-tip legate de încălcarea dreptului de autor și a drepturilor conexe, iar la cel de al treia alineat consacră formele agravante ale acestor fapte.

La art. 1851 alin. (1) C. pen. al R. Moldova este incriminată fapta propriu-zisă de încălcare a dreptului de autor și a altor drepturi conexe, care poate fi comisă prin una dintre modalitățile normative cu caracter alternativ stipulate în dispoziția incriminatorie.

Potrivit textului de lege, fapta constă în încălcarea dreptului de autor și a drepturilor conexe, dacă este în proporții mari, săvârșită prin:

a) reproducerea operelor sau a obiecte-

lor drepturilor conexe în cadrul desfășurării activității de întreprinzător tangențiale activității intelectuale în domeniul dreptului de autor și al drepturilor conexe, în special în domeniul literaturii, artei și științei, în scopul comercializării sau oferirii spre comercializare, importului, exportului, precum și stocarea, transportul exemplarelor de opere sau de fonograme în scopurile menționate, sau orice altă formă de valorificare a obiectelor dreptului de autor sau ale drepturilor conexe în scopul obținerii profitului, fără acordul titularului de drepturi;

b) închirierea, schimbul sau altă formă de punere la dispoziția terților cu titlu gratuit sau oneros, precum și depozitarea în scopurile menționate sau altă valorificare a exemplarelor de opere sau de fonograme, în orice mod și sub orice formă, fără marcaj de control și fără a deține, în momentul controlului, contractele de autor încheiate cu titularii de drepturi;

c) comercializarea sau oferirea spre comercializare, închirierea, importul sau depo-

zitatea de echipamente tehnice sau de componente ale acestora destinate pentru facilitarea accesului la emisiunile organizațiilor de difuziune ce comunică condiționat prin eter, cablu, satelit în regim interactiv, inclusiv prin Internet;

d) indicarea pe exemplarele de opere sau de fonograme a unei informații false despre apartenența și limitele exercitării dreptului de autor și a drepturilor conexe, precum și a unei alte informații care îl poate induce în eroare pe beneficiar;

e) aplicarea necorespunzătoare a marcajelor de control, altele decât cele pentru suporturile materiale specificate în anexele la cererea de eliberare a marcajelor de control, pe exemplarele de operă ori de fonograme valorificate fără consimțământul titularului de drepturi;

f) modificarea, înlăturarea de pe exemplarele de opere sau de fonograme a simbolurilor și semnelor de protecție a dreptului de autor și a drepturilor conexe, indicate de titularul drepturilor respective; înlăturarea de pe exemplarele de opere sau de fonograme a informației privind administrarea dreptului de autor și a drepturilor conexe; înlăturarea de pe exemplarele de opere sau de fonograme a mijloacelor tehnice de protecție a dreptului de autor și a drepturilor conexe;

g) însușirea paternității ori constrângerea la copaternitate.

La art. 1851 alin. (2) C. pen. al R. Moldova este instituită răspunderea penală pentru o altă faptă legată de încălcarea dreptului de autor și a altor drepturi conexe, care în esență constă în circulația ilegală a marcajelor de control și falsificarea acestora. Potrivit textului incriminator, constituie infracțiune: marcarea, comercializarea, importarea, exportarea, transportarea sau depozitarea ilegală a marcajelor de control, falsificarea acestora, care au cauzat daune în proporții mari.

În cadrul art. 1851 alin. (3) C. pen. al R. Moldova sunt prevăzute formele agravante caracteristice infracțiunilor sus-menționate: a) de două sau de mai multe persoane; b) de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală; c) prin constrângere fizică sau

psihică; d) în proporții deosebit de mari.

Dreptul penal comparat reprezintă un domeniu al științei dreptului penal care are drept obiect de studiu normele și instituțiile juridice aparținând unor sisteme diferite de drept penal, în scopul cunoașterii semnificației și conținutului acestora, precum și a deosebirilor dintre aceste norme și instituții. Din această perspectivă, am considerat ca fiind oportun demersul științific dedicat studierii infracțiunii de încălcare a dreptului de autor și a drepturilor conexe prin prisma elementelor de drept penal comparat.

Metode și materiale aplicate. În limitele de studiu ale acestui articol, în calitate de metodă de cercetare principală a fost utilizată metoda comparatistă de studiere a infracțiunii de încălcare a dreptului de autor și a drepturilor conexe. În afară de metoda comparativă au mai fost utilizate o serie de metode cum ar fi: metoda analizei logice, interpretării logice, clasificării etc.

Conținut de bază. Apărarea prin mijloace penale a drepturilor de proprietate intelectuală în unele țări membre ale Uniunii Europene.

România

În anii de după 1990, juriștii români (cei care au făcut sau fac parte din organul legislativ și din rândul specialiștilor) au reușit să elaboreze noi acte normative și să pună bazele unei noi ramuri de drept – aceea de „Drept al proprietății intelectuale” [1. p. 3-5].

Codul penal al României [2], spre deosebire de Codul penal al R. Moldova [3], nu incriminează fapta de încălcare a dreptului de autor și a drepturilor conexe ca infracțiune de drept comun. Răspunderea penală pentru faptele legate de încălcarea drepturilor de autor și a drepturilor conexe este prevăzută în lege specială. Astfel, potrivit Legii României nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, încălcarea drepturilor recunoscute și garantate prin această lege atrage răspunderea civilă, contravențională sau, după caz, penală și că dispozițiile acestei legi se completează cu cele prevăzute de alte acte normative [4].

Spre exemplu, la art. 1396 drept infracțiuni sunt considerate următoarele fapte:

– realizarea, în scopul distribuirii, de

mărfuri-pirat; plasarea mărfurilor-pirat sub un regim vamal definitiv de import sau de export, sub un regim vamal suspensiv ori în zone libere; orice altă modalitate de introducere a mărfurilor-pirat pe piața internă;

– oferirea, distribuirea, deținerea ori depozitarea sau transportul de mărfuri-pirat, în scopul distribuirii;

– închirierea sau oferirea spre închiriere de mărfuri-pirat;

– promovarea de mărfuri-pirat prin utilizarea anunțurilor publice ori a mijloacelor electronice de comunicare, prin expunerea ori prezentarea către public a listelor sau a cataloagelor de produse ori prin orice alte asemenea mijloace.

În sensul legii sus-menționate, prin „mărfuri-pirat” se înțeleg: toate copiile, indiferent de suport, inclusiv copertele, realizate fără consimțământul titularului de drepturi sau al persoanei legal autorizate de acesta și care sunt executate, direct ori indirect, total sau parțial, de pe un produs purtător de drepturi de autor sau de drepturi conexe ori de pe ambalajele sau copertele acestora.

De asemenea, în acord cu art. 1398 al Legii nr. 8/1996 constituie infracțiune punerea la dispoziția publicului, inclusiv prin internet ori prin alte rețele de calculatoare, fără drept, a operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe ori de drepturi sui-generis ale fabricanților de baze de date sau a copiilor acestora, indiferent de suport, astfel încât publicul să le poată accesa în orice loc sau în orice moment ales în mod individual.

În același context art. 1399 drept infracțiune se consideră reproducerea neautorizată pe sisteme de calcul al programelor pentru calculator în oricare dintre următoarele modalități: instalare, stocare, rulare sau executare, afișare ori transmitere în rețea internă.

În baza art. 140 din Legea nr. 8/1996 se recunosc în calitate de infracțiuni următoarele fapte comise fără autorizarea sau consimțământul titularului drepturilor recunoscute de prezenta lege:

– reproducerea operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe;

– distribuirea, închirierea sau importul

pe piața internă a operelor ori a produselor purtătoare de drepturi conexe, altele decât mărfurile-pirat;

– radiodifuzarea operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe;

– retransmiterea prin cablu a operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe;

– realizarea de opere derivate;

– fixarea, în scop comercial, a interpretărilor sau a execuțiilor artistice ori a programelor de radiodifuziune sau de televiziune;

– încălcarea prevederilor art. 134 (gestiunea colectivă).

La art. 141 din aceeași lege se incriminează ca infracțiune fapta persoanei care își însușește, fără drept, în întregime sau în parte, opera unui alt autor și o prezintă ca o creație intelectuală proprie.

Totodată, la art. 1411 al legii sus-arătate se prevede răspunderea penală pentru:

– producerea, importul, distribuirea, deținerea, instalarea, întreținerea sau înlocuirea, în orice mod, a dispozitivelor de control al accesului, fie originale, fie pirat, utilizate pentru serviciile de programe cu acces condiționat [art. 1411 alin. (1)];

– fapta persoanei care se racordează fără drept sau care racordează fără drept o altă persoană la servicii de programe cu acces condiționat [art. 1411 alin. (2)];

– utilizarea anunțurilor publice ori a mijloacelor electronice de comunicare în scopul promovării dispozitivelor-pirat de control al accesului la serviciile de programe cu acces condiționat, precum și expunerea sau prezentarea către public în orice mod, fără drept, a informațiilor necesare confecționării de dispozitive de orice fel, apte să asigure accesul neautorizat la serviciile de programe precizate, cu acces condiționat, ori destinate accesului neautorizat în orice mod la astfel de servicii [art. 1411 alin. (3)];

– vânzarea sau închirierea dispozitivelor-pirat de control al accesului [art. 1411 alin. (4) C. pen.].

O altă faptă infracțională este descrisă la art. 143 al Legii nr. 8/1996:

– fapta persoanei care, fără drept, produce, importă, distribuie sau închiriaza, oferă,

prin orice mod, spre vânzare sau închiriere, ori deține, în vederea comercializării, dispozitive ori componente care permit neutralizarea măsurilor tehnice de protecție sau care prestează servicii care conduc la neutralizarea măsurilor tehnice de protecție sau care neutralizează aceste măsuri tehnice de protecție, inclusiv în mediul digital;

– fapta persoanei care, fără drept, înlătură, în scop comercial, de pe opere sau de pe alte produse protejate ori modifică pe acestea orice informație sub formă electronică privind regimul drepturilor de autor sau al drepturilor conexe aplicabil.

Făcând o comparație generalizatoare între prevederile Legii României nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe cu prevederile art. 1851 C. pen. al R. Moldova, ajungem la concluzia că majoritatea modalităților de comitere a infracțiunii de încălcare a dreptului de autor și a drepturilor conexe sunt reglementate în legislațiile ambelor state.

În doctrina de specialitate se menționează că soluțiile adoptate de legiuitorul român corespund recomandărilor OMPI și asigură, principal, atât corecta utilizare a operelor de către particulari, cât și o protecție corespunzătoare a titularilor drepturilor de autor împotriva folosirii abuzive a operelor lor [5. p. 48].

Lituania

În legislația penală a Lituaniei faptele legate de încălcarea dreptului de autor sunt incriminate pe baze generale, fiind descrise chiar în C. pen. Astfel, cadrul incriminator se rezumă la trei fapte:

- art. 147 – încălcarea dreptului invenției;
- art. 148 – încălcarea dreptului de autor și a drepturilor colaterale;
- art. 149 – acțiuni ilegale cu obiectul dreptului de autor și al drepturilor conexe [6].

Cel mai apropiat după conținut cu art. 1851 C. pen. al R. Moldova este art. 148 din C. pen. al R. Lituania, care la alin. (1) stipulează: „Încălcarea intenționată a dreptului de autor și a drepturilor colaterale, comisă prin încălcarea dreptului autorului la publicitatea lucrării sau avizului despre aceasta și folosirea ei se pedepsește cu muncă în folosul comuni-

tății sau cu amendă în mărime de până la 60 de salarii lunare minime cu sau fără confiscarea averii”.

Formele agravate ale infracțiunii sunt descrise la art. 148, alin. (2) C. pen. al R. Lituania: „Aceleași acțiuni, săvârșite în mod repetat sau comise de un grup de persoane prin înțelegere prealabilă, se pedepsesc cu privire de libertate pe un termen de până la trei ani, sau cu arest, ori amendă în mărime de până la 100 salarii lunare minime cu sau fără confiscarea averii”.

O altă variantă normativă de comitere a infracțiunii este descrisă la art. 148 alin. (3): „Însușirea dreptului de autor, constrângerea prin violență, amenințare sau prin șantaj de a renunța la paternitate sau copaternitate se pedepsesc cu privațiunea de libertate pe un termen de până la 5 ani sau amendă în mărime de până la 160 de salarii lunare minime cu sau fără confiscarea averii” [6].

Republica Bulgară

În C. pen. al R. Bulgare [7] răspunderea penală pentru infracțiunile care atentetază la proprietatea intelectuală este statuată la art. 172a-174.

În conformitate cu art. 172 alin. (1) C. pen.: „Cine înscrie, reproduce, distribuie, transmite pentru difuzare sau transmite prin mijloace tehnice speciale ori utilizează în alt mod creația de știință, literatură sau artă ce aparține altuia, fără acordul legal al titularului dreptului de autor, se pedepsește cu privațiune de libertate de până la 3 ani și cu amendă în mărime de la 1000 la 3000 BGN”. Potrivit alin. (2) al aceluiași articol: „Pedepsei stipulate la primul alineat se supune persoana care, fără consimțământul legal al titularului de drept, reproduce, distribuie, înscrie sau transmite prin mijloace tehnice speciale sau utilizează în alt mod programul audio/ video sau de radio, programul de televiziune, software sau alte programe de calculator”. În conformitate cu alin. (3): „Dacă fapta prevăzută de alineatele 1 și 2 este comisă în mod repetat și, în același timp, se produce un prejudiciu considerabil, se pedepsește cu privațiune de libertate de la 1 la 5 ani și amendă în mărime de la 3000 până la 5000 BGN” [7].

De asemenea, potrivit alin. (4) art. 172 C. pen.: „În cazul lipsei de importanță a faptei, persoana se pedepsește în mod administrativ în conformitate cu Legea cu privire la dreptul de autor și drepturile conexe” [7].

Italia

În legislația penală a Italiei fapta de încălcare a dreptului de autor și a celor conexe cunoaște o incriminare atât în normele de drept comun, adică în C. pen. al Italiei [8], cât și în norme speciale [9].

În C. pen. protejarea proprietății intelectuale se face prin normele prevăzute la art. 517, 517-bis, 517-ter, 517-quater, 517-quinquies.

De exemplu, conform art. 517 C. pen. al Italiei, intitulat vânzarea de produse industriale cu semne înșelătoare: „Oricine vinde sau distribuie produse de proprietate intelectuală sau alte produse industriale, cu nume, mărci sau semne, naționale sau străine, care ar putea să inducă în eroare pe cumpărător, sursa sau calitatea lucrării sau produsului, se pedepsește, în cazul în care infracțiunea nu este prevăzută de o altă dispoziție a legii, cu închisoare de până la doi ani sau cu o amendă de până la 20 000 de euro” [8].

Republica Federală Germană

În legislația penală a Republicii Federale Germane faptele de încălcare a dreptului de autor și a celor conexe nu sunt incriminate în C. pen. [10], ci într-o lege specială.

Astfel, potrivit Legii privind dreptul de autor din 09.09.1965, dreptul de autor și drepturile conexe sunt apărate prin intermediul următoarelor norme incriminatorie:

– art. 106, cu denumirea marginală exploatarea ilegală a dreptului de autor prevede: „Orice persoană care, în alt mod decât cel permis de lege și fără consimțământul titularului de drepturi, reproduce, distribuie, comunică în mod public o operă, o adaptare sau transformare, urmează a fi pedepsită cu închisoare de până la 3 ani sau cu amendă”;

– art. 107, aplicarea ilegală a inscripției de autor: „Orice persoană care aplică fără consimțământul autorului o însemnare de autor pe o operă de artă plastică originală sau distribuie originalul unei asemenea inscripții sau aplică o inscripție de autor pe o copie, adapta-

re sau transformare a unei opere de artă plastică în așa mod ca să le fie creată aparența de original sau care distribuie o copie, adaptare sau transformare care poartă o astfel de inscripție, urmează a fi pedepsită cu închisoare de până la 3 ani sau cu amendă, în cazul în care infracțiunea nu comportă o pedeapsă mai aspră conform altor dispoziții”;

– art. 108, încălcarea drepturilor conexe: „Orice persoană care, în alt mod decât cel permis de lege și fără consimțământul titularului de drepturi: reproduce, distribuie sau comunică în mod public o ediție științifică ori o adaptare sau transformare a unei asemenea ediții, exploatează o operă postum ori o adaptare sau transformare a unei asemenea lucrări, reproduce, distribuie ori comunică în mod public o fotografie ori o adaptare sau transformare a unei fotografii în mod ilegal, exploatează un spectacol, o înregistrare, emisiune, înregistrare video sau audio și video, o bază de date contrar legii urmează a fi pedepsită cu închisoare de până la 3 ani sau cu amendă”;

– art. 109, exploatarea ilegală pe bază comercială: „În cazul în care persoana care comite actele menționate la articolele 106-108 pe bază comercială, aceasta urmează a fi pedepsită cu închisoare de până la 5 ani sau cu amendă” [11].

Analiza altor legislații penale, cum ar fi cea a Poloniei [12], Franței [13], Olandei [14], scoate în evidență faptul că câmpul incriminator al infracțiunilor contra proprietății intelectuale nu este dislocat în codurile penale ale acestor state, ci în legi speciale. În acest caz protejarea proprietății intelectuale are loc prin intermediul legii dreptului de autor și a drepturilor conexe ale fiecărui stat în parte, respectiv, în Polonia [15], Franța [16, 17], Olanda [18].

Totuși, indiferent de tehnica legislativă incriminatorie ce este aplicabilă de către statele Uniunii Europene la pedepsirea faptelor de încălcare a drepturilor de autor și a drepturilor conexe, la soluționarea problemei răspunderii penale pentru aceste fapte în practica judiciară europeană se aplică următoarea regulă: „Un stat membru poate să desfășoare urmărirea penală împotriva transportatorului pentru complicitate la distribuirea pe terito-

riul național de copii ale unor opere, chiar dacă aceste opere nu sunt protejate în statul membru al vânzătorului” [19].

Apărarea prin mijloace penale a drepturilor de proprietate intelectuală în țările membre din spațiul ex-sovietic.

Republica Kazahstan

În legislația penală a Republicii Kazahstan [20, p. 291] sediul normativ de incriminare a infracțiunii de încălcare a drepturilor de autor și a celor conexe este instituit la art. 184 C. pen. Infracțiunea poate fi comisă prin 3 variante-tip descrise în cadrul unor alineate diferite, și anume:

- însușirea paternității sau constrângerea la paternitate, dacă acest fapt a cauzat daune substanțiale drepturilor și intereselor legitime ale autorului sau ale altui titular de drept, inclusiv care au cauzat o daună considerabilă autorului sau altui titular al dreptului de autor;

- utilizarea ilegală a obiectelor dreptului de autor și a drepturilor conexe, precum procurarea, păstrarea, transportarea, sau confecționarea copiilor contrafăcute ale obiectelor dreptului de autor și (sau) a drepturilor conexe în vederea comercializării, comise în proporții considerabile;

- utilizarea ilegală a obiectelor dreptului de autor sau a drepturilor conexe prin organizarea, crearea resurselor-internet pentru accesul ulterior la schimbul, păstrarea, transportarea exemplarelor de opere sau a altor obiecte ale dreptului de autor sau a drepturilor conexe în format electronic, care a cauzat daune în proporții considerabile.

La alin. (4) al aceluiași articol este agravată răspunderea penală pentru următoarele forme agravate ale infracțiunilor descrise în alineatele premergătoare: săvârșirea faptei în mod repetat, de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală, în proporții mari, sau care au cauzat daune în proporții mari, cu folosirea situației de serviciu [20, p. 291].

Făcând o comparație cu prevederile legislative ale Federației Ruse în ceea ce privește incriminarea respectivei infracțiuni, iese în evidență faptul că în Codul penal al R. Kazahstan este prevăzută o modalitate

nouă prin care se poate comite infracțiunea, vizând organizarea și crearea resurselor-internet prin care se aduce atingere dreptului de autor sau drepturilor conexe. Aceeași modalitate se întâlnește și în art. 1398 al C. pen. al României, iar pentru Republica Moldova se absoarbe în cadrul modalității stipulate la art. 1851 alin. (2) lit. b) C. pen.

Republica Belarus

În C. pen. al Republicii Belarus [21] la art. 201 este prevăzută răspunderea penală încălcarea dreptului de autor, a drepturilor conexe, a drepturilor de brevet și a dreptului asupra invențiilor. Se poate observa că în cadrul uneia și aceleiași norme se prevede deopotrivă răspunderea penală pentru două fapte, care în esență după natura lor juridică sunt diferite, întrucât atentează la relațiile sociale distincte: încălcarea dreptului de autor sau a drepturilor conexe și încălcarea proprietății industriale.

În art. 201 C. pen. al R. Belarus sunt formulate două variante-tip ale infracțiunii și o variantă agravată. Potrivit art. 201 alin. (1), se prevede răspunderea penală pentru: „Însușirea paternității sau constrângerea la copaternitate, precum și răspândirea, fără acordul autorului sau a solicitantului, conținutului invenției, modelului util sau industrial sau a altui obiect al dreptului de proprietate industrială, până la publicarea oficială a datelor despre acestea”. La art. 201 alin. (2) este prevăzută răspunderea pentru: „Răspândirea ilegală sau altă folosire ilegală a obiectelor dreptului de autor, a drepturilor conexe, sau a dreptului proprietății industriale, săvârșite în decursul unui an după aplicarea pedepsei administrative pentru o asemenea încălcare sau în legătură cu primirea unui venit în proporții mari”. La art. 201 alin. (3) se agravează răspunderea penală pentru acțiunile comise la alin. (1) și (2) săvârșite în mod repetat, de un grup criminal organizat în prealabil, de o persoană cu funcție de răspundere, cu folosirea situației de serviciu, urmată de provocarea unei daune în proporții mari [21].

Republica Ucraina

C. pen. al R. Ucraina [22] definește infracțiunea de încălcare a dreptului de autor

și a drepturilor conexe la art. 176 alin. (1) C. pen. ca fiind: Reproducerea ilegală, repartizarea operelor de știință, literare, de artă, programelor de calculator sau bazelor de date, precum și reproducerea ilegală, repartizarea fonogramelor, videogramelor și programelor de difuzare, copierea lor ilegală și distribuirea de casete audio și video, dischete și alte suporturi de date sau alte încălcări intenționate ale drepturilor de autor și ale drepturilor conexe, în cazul în care au provocat pagube materiale în proporții considerabile. Se pedepsește o asemenea faptă cu amendă în mărime de 200 până la 1000 de salarii medii lunare sau lucrări corecționale pe un termen de până la 2 ani, sau privațiune de libertate pe același termen, cu confiscarea și distrugerea tuturor exemplarelor de operă, purtătorilor materiali ai programelor de calculator, bazelor de date, interpretărilor, fonogramelor, videogramelor, programelor de difuziune și instrumentelor sau materialelor pentru fabricarea lor.

La art. 176 alin. (2) C. pen. al Ucrainei este agravată răspunderea penală pentru aceleași acțiuni săvârșite în mod repetat sau la înțelegerea prealabilă a unui grup de persoane ori în proporții mari. Comisă în prezența acestor agravante, fapta se pedepsește cu amendă în mărime de la 1000 până la 2000 de salarii medii lunare sau lucrări corecționale pe un termen de la 2 la 5 ani, sau privațiune de libertate pe același termen, cu confiscarea și distrugerea tuturor exemplarelor de operă, purtătorilor materiali ai programelor de calculator, bazelor de date, interpretărilor, fonogramelor, videogramelor, programelor de difuziune și instrumentelor sau materialelor pentru fabricarea lor.

În final, un regim sancționator mai aspru este specificat la art. 176 alin. (3) C. pen. C. pen. al Ucrainei pentru comiterea faptei în prezența următoarelor agravante de o persoană cu funcție de răspundere, cu folosirea situației de serviciu sau de un grup criminal organizat ori în cazul provocării unui prejudiciu în proporții deosebit de mari. Pedepsa ce poate fi aplicată în acest caz este amendă în mărime de 2000 până la 3000 de salarii medii lunare sau cu privațiune de libertate pe un

termen de la 2 la 6 ani ani, cu sau fără privarea de dreptul de a ocupa o anumită activitate pe un termen de până la 3 ani, cu confiscarea și distrugerea tuturor exemplarelor de operă, purtătorilor materiali ai programelor de calculator, bazelor de date, interpretărilor, fonogramelor, videogramelor, programelor de difuziune și instrumentelor sau materialelor pentru fabricarea lor.

Federația Rusă

Conform art. 44 alin. (1) al Constituției Federației Ruse, fiecărui cetățean îi este garantată libertatea creației literare, artistice, științifice, tehnice și altor feluri de creație. Proprietatea intelectuală este protejată de lege [23].

Reglementările legale referitoare la dreptul de autor și la drepturile conexe, mai ales cele privitoare la latura civilă a acestora, sunt specificate la art. 5 al Legii Federației Ruse privind dreptul de autor și drepturile conexe^{din 09.07.1993} [24].

Prin mijloace de drept penal, dreptul de autor și drepturile conexe sunt apărate prin norma incriminatoare instituită la art. 146 C. pen. al Federației Ruse. Conform textului incriminator instituit la alin. (1), este prevăzută răspunderea penală pentru fapta de: „Însușire a paternității, dacă aceasta a cauzat daune în proporții mari autorului sau altui titular al dreptului de autor, se pedepsește cu amendă în mărime de până la 200 000 ruble sau în mărimea unui salariu sau altui venit al condamnatului pentru un termen de până la 18 luni, ori cu muncă neremunerată pe un termen de până la 480 de ore, sau muncă neremunerată în folosul comunității pe un termen de până la un an, ori arest pe un termen de până la 6 luni”.

O altă faptă este sancționată la art. 146 alin. (2) C. pen.: „Folosirea ilegală a obiectelor dreptului de autor sau a drepturilor conexe, și anume procurarea, păstrarea, transportarea exemplarelor de opere sau fonograme contrafăcute în scopul comercializării, săvârșite în proporții mari se pedepsește cu amendă în mărime de până la 200 000 ruble sau în mărimea unui salariu sau altui venit al condamnatului pentru un termen de până la 18 luni, ori cu muncă neremunerată în folosul

comunității pe un termen de până la 480 de ore, sau muncă obligatorie pe un termen de până la 2 ani, ori privațiune de libertate pe un termen de până la 2 ani.

Formele agravante ale infracțiunii sunt specificate la alin. (3) al articolului sus-menționat și presupun comiterea infracțiunii de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală, în proporții deosebit de mari, cu folosirea situației de serviciu. În varianta agravată se pedepsește cu muncă neremunerată în folosul comunității pe un termen de până la 5 ani, sau cu privațiune de libertate pe un termen de până la 6 ani, cu amendă de până la 500 000 ruble sau în mărimea unui salariu sau altui venit al condamnatului pentru un termen de până la 3 ani sau fără de acesta.

În baza notei art. 146 C. pen. al Federației Ruse: „Acțiunea prevăzută de respectivul articol se recunoaște a fi săvârșită în proporții mari, dacă costul exemplarelor de opere sau fonograme ori costul dreptului de folosire a obiectelor dreptului de autor și a drepturilor conexe depășește 100 000 ruble, iar în proporții deosebit de mari – 1 000 000 ruble” [25].

Într-un mod similar modelului rusesc este incriminată fapta de încălcare a dreptului de autor și a drepturilor conexe în C. pen. al Republicii Azerbaidjan (art. 165 C. pen. [26]), al Republicii Turkmenistan (art. 153 C. pen. [27]), al Republicii Tadjikistan (art. 156 C. pen. [28]).

Concluzii. În urma constatărilor făcute supra au fost identificate două modele legislative de penalizare a faptei de încălcare a dreptului de autor și a drepturilor conexe:

În baza primului model răspunderea penală pentru o asemenea faptă este stabilită în cadrul unei legi speciale, altul decât C. pen. Un asemenea model este aplicat în majoritatea statelor UE legislațiile penale ale cărora au format obiect de preocupare în prezenta lucrare, cum ar fi: Germania, Franța, Polonia, Olanda, România etc. Se mai poate menționa că în cadrul acestor sisteme naționale de drept, legile speciale sunt recunoscute în calitate de izvoare ale dreptului penal.

Potrivit celui de-al doilea model legisla-

tiv, răspunderea penală pentru faptele legate de încălcarea dreptului de autor și a drepturilor conexe este consacrată pe baze generale fiind descrise în C. pen. Acest model este valabil pentru sistemele de drept în care toate reglementările cu caracter juridico-penal sunt incluse în C. pen., iar legile speciale sau alte acte normative nu sunt recunoscute în calitate de izvoare de drept. În general, din această categorie fac parte legislațiile penale ale statelor din fostul spațiu ex-sovietic (R. Moldova, R. Belarus, Federația Rusă, R. Kazahstan etc.).

Referințe bibliografice

1. Lazăr Valerică. Infracțiuni contra drepturilor de proprietate intelectuală. Editura: All Beck. București, 1999.
2. Codul penal al României nr. 286 din 2009, în vigoare din 01.02.2014. În: Monitorul Oficial, Partea I nr. 510 din 24.07.2009.
3. Codul penal al Republicii Moldova nr. 985 din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial nr. 72-74 din 14.04.2009.
4. Legea României privind dreptul de autor și drepturile conexe nr. 8/1996. În: Monitorul Oficial nr. 60 din 26.03.1996 <http://www.dpvue.com/legislatie/legea-nr-81996-privind-dreptul-de-autor-si-drepturile-conexe-actualizata/> (accesat la 05.01.2016)
5. Dragoș V. Limitele protecției dreptului de autor în România și Republica Moldova. În: „Revista de drept privat”, 2002, nr. 2.
6. Уголовный кодекс Латвийской Республики принят 17.06.1988. В: «LV», №. 199/2000 от 08.07.1998. http://www.pravo.lv/likumi/07_uz.html (accesat la 12.12.2015)
7. Уголовный кодекс Республики Болгария. Науч ред. А.И. Лукашова, перевод с болгарского Д.В. Милушева, А.И. Лукашова. Санкт-Петербург: «Юридический центр Пресс», 2001 г.
8. Codul penal al Italiei nr. 1398 din 19.10.1930, în vigoare de la 01.07.1930. În: „Altalex eBook: Collana Codici Altalex”, martie 2014.
9. La legge Italia in materia di „protezione

- del diritto d'autore e di altri diritti connessi al suo esercizio”, 22 aprile 1941, nr. 633. <http://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:legge:1941-04-22:633!vig> (accesat la 28.01.2016)
10. Codul penal al Republicii Federale Germane din 15.05.1871, în redacția din 1987.
 11. <http://lexetius.com/leges/StGB/Inhalt;jsessionid=1q7vq0b5e2pfejjov8we8xspp?0> (accesat la 28.11.2015)
 12. Urheberrechtsgesetzes vom 9. September 1965.
 13. http://www.copyright.ru/ru/library/zakonodatelstvo/zarubezhnoe/zakonodatelstvo/zakon_germanii_ob_avtorskom_prave (accesat la 19.01.2016)
 14. Уголовный кодекс Польши. Под ред. Р.М. Асланова. Санкт-Петербург: «Юридический центр Пресс», 2001 г.
 15. Уголовный кодекс Франции. Под ред. Л.В. Головки, Н.Е. Крылова. Санкт-Петербург: «Юридический центр Пресс», 2002 г.
 16. Уголовный кодекс Голландии. Под ред. проф. Б.В. Волженкина. Перевод: И.В. Санкт-Петербург: «Юридический центр Пресс», 2001 г.
 17. Polish Copyright Law. Act of 4 february 1994 on copyright and related rights. In: „Journal of Laws”, 1994, nr. 24, item 83.
 18. Code de la propriété intellectuelle de la France. **Version consolidée à la date du 29 janvier 2008, formalisée par la loi no. 92-597 du 1 Juillet 1992** <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006069414&dateTexte=20080129> (accesat la 28.01.2016)
 19. Loi nr. 85-660 du 3 juillet 1985 relative aux droits d'auteur et aux droits des artistes-interprètes, des producteurs de phonogrammes et de videogrammes et des entreprises de communication audiovisuelle <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000693451&dateTexte=19850704> (accesat la 28.01.2016)
 20. Dutch Copyright Act „Auteurswet” (1912). [https://en.wikisource.org/wiki/Copyright_Act_\(Netherlands\)](https://en.wikisource.org/wiki/Copyright_Act_(Netherlands)) (accesat la 28.01.2016)
 21. Hotărârea în cauza C-5/11. Curtea de Justiție a Uniunii Europene. Comunicat de presă nr. 84/12. Luxemburg, 21.01.2012. (pentru textul integral a se vedea: http://europa.eu/rapid/press-release_CJE-12-84_ro.htm?locale=en)
 22. Уголовный кодекс Республики Казахстан. Под ред. Р.М. Асланова и др. Санкт-Петербург: «Юридический центр Пресс», 2001 г.
 23. Уголовный кодекс Республики Беларусь. Под ред. Б.В. Волженкина. Санкт-Петербург: «Юридический центр Пресс», 2001 г.
 24. Уголовный кодекс Украины № 2341-III от 05.04.2001. В: «Відомості Верховної Ради України», № 25-26, 2001.
 25. Конституция Российской Федерации, принята всенародным голосованием 12.12.1993. Москва: «Юридическая литература», 2011.
 26. Закон Российской Федерации № 5351 I от 09.07.1993 об авторском праве и смежных правах. В: «Российская газета» от 28.07.2004.
 27. Уголовный кодекс Российской Федерации № 63-ФЗ от 13.06.1996. В: «Собрание законодательства Российской Федерации», № 25, 1996.
 28. Уголовный кодекс Азербайджанской Республики от 30.12.1999. В: «Сборник законодательных актов Азербайджанской Республики», № 4, 2000 г.
 29. Уголовный кодекс Туркменистана № 222-1 от 12.06.1997. В: «Ведомости Меджлиса Туркменистана», № 2, 1997 г.
 30. Уголовный кодекс Республики Таджикистан. Под ред. Р.М. Асланова и др. Санкт-Петербург: «Юридический центр Пресс», 2001 г.